

CRNA GORA
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA

INFORMACIJA O PRIPREMI ZA POŽARNU SEZONU 2020. GODINE

Podgorica, jul 2020. Godine

1. UVOD

Elementarne nepogode, a samim tim i požari na otvorenom prostoru velikih razmjera, oduvijek su predstavljale veliku opasnost, jer svojim destruktivnim potencijalom konstantno ugrožavaju ljude, materijalna i kulturna dobra i životnu sredinu. Šumski požari, bilo da su izazvani ljudskom nepažnjom ili da su nastali na neki drugi način, mogu da ugroze ogromne prostore. Primjera ovakve vrste ima mnogo, a najsvježiji su veliki požari na otvorenom prostoru koji su se 2017. godine dogodili na primorju i centralnom dijelu Crne Gore. Šumski požari predstavljaju globalni ekološki i ekonomski problem. Zbog svoje geografske pozicije u Mediteranu i sve izraženijeg uticaja klimatskih promjena, crnogorske šume su posebno ugrožene.

Visoke temperature, koje u ljetnjim mjesecima vladaju u pojedinim krajevima Crne Gore (Primorski i Centralni region), male količine padavina i nedovoljno održavanje šuma sa aspekta zaštite od požara, pogoduju nastanku požara na otvorenom prostoru – na zelenim površinama i šumskim kompleksima. Naročito kritičan period za nastanak požara u našim uslovima su mjeseci jul i avgust. Zbog vjetrova i nepristupačnosti terena, požari često zahvataju velike površine, traju po više dana i u tim uslovima je njihovo gašenje veoma otežano. Poražavajuća činjenica je prisutnost namjernog izazivanja požara zbog povećanja proizvodnje nedrvnih šumskih proizvoda i zbog ispaše stoke.

U 2019. godini, koja je sa aspekta zaštite od požara bila jedna od povoljnijih, u Crnoj Gori je evidentiran 651 šumski požar, dok je na otvorenom prostoru bilo 1934 požara (nisko rastinje i srednjogorica). Na području Crne Gore identifikovane su najugroženije lokacije za nastanak šumskih požara. Prema Nacionalnom planu za zaštitu i spašavanje od požara, u zavisnosti od količine i sastava gorivog materijala, vrste drveća, klime, zemljišta i ekspozicije, šume u Crnoj Gori se prema stepenu ugroženosti dijele u četiri grupe:

- I stepen – područje vrlo velike ugroženosti: Bar, Budva, Ulcinj, Kotor, Herceg Novi, Cetinje i dio područja Nikšića, Danilovgrada, Tuzi i Podgorice;
- II stepen – područje velike ugroženosti: Pljevlja, Žabljak, Mojkovac, Andrijevica, Plužine, Rožaje, Bijelo Polje, Plav, Gusinje, Berane i Kolašin;
- III stepen – područje umjerene ugroženosti: brdsko – planinsko područje (šume hrasta, graba i drugih lišćara) i ravničarsko (meki lišćari) – planinsko područje opština Šavnik, Bijelo Polje, Berane, Petnjica i Kolašin,
- IV stepen – područje male ugroženosti: sjeverni i sjeveroistočni dio brdsko – planinskog i planinskog područja (šume bukve).

2. AKTIVNOSTI SPROVEDENE NA PRIPREMI POŽARNE SEZONE 2020. GODINE

Pripremajući se za period pojačane požarne opasnosti u 2020. godini, Direktorat za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova je u saradnji sa ostalim subjektima sistema zaštite i spašavanja, kao i prethodnih godina, realizovao niz preventivnih aktivnosti, kako bi što spremnije dočekali požarnu sezonu.

U tom pogledu, vršeni su inspeksijski nadzori, upućivani dopisi kojima je subjektima sistema zaštite i spašavanja ukazano na obaveze sprovođenja zakona iz ove oblasti, održavani su sastanci, realizovani programi i projekti. Inspektori za zaštitu i spašavanje u kontinuitetu su vršili nadzor nad sprovođenjem Zakona o zaštiti i spašavanju, a naročito u periodu pripreme za

nastupajuću požarnu sezonu 2020. Njihove aktivnosti se najviše odnose na kontrolu i nadzor javnih preduzeća koja gazduju parkovima i zelenim površinama u svim opštinama u Crnoj Gori, kao i privrednim društvima koja gazduju šumama u Crnoj Gori (Uprava za šume, JP Nacionalni parkovi itd.). Shodno odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju i Nacionalnom planu zaštite i spašavanja od požara definisan je način koordiniranja i rukovođenja ministarstava, organa državne uprave, jedinica lokalne samouprave i privrednih društava na sprovođenju mjera i aktivnosti zaštite i spašavanja od požara na otvorenom prostoru. Na taj način preciziran je način saradnje među institucijama nadležnim za djelovanje u slučaju nastanka požara na otvorenom prostoru.

Jedna od ključnih preventivnih aktivnosti u prethodnom periodu bila je izrada i donošenje Nacionalnog plana za zaštitu i spašavanje od požara, na osnovu kojeg se permanentno podsjećaju lokalne samouprave koje nijesu izradile svoje planove da to učine u najkraćem roku, a opštine koje su ih donijele vrše njihovo redovno ažuriranje. Do sada je izrađeno i usvojeno 18 opštinskih planova zaštite i spašavanja od požara, kao i 149 preduzetnih planova zaštite i spašavanja od požara. Posebno se insistira na izradi planova zaštite i spašavanja od požara kod privrednih društava, drugih pravnih lica i preduzetnika jer broj izrađenih planova još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou.

U cilju pripreme požarne sezone, održani su sastanci predstavnika Direktorata za vanredne situacije i predstavnika, Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju, Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, Uprave za šume i JP Nacionalnih parkova Crne Gore. Na sastancima su predstavljeni kapaciteti i resursi navedenih subjekata i definisan je način njihovog angažovanja u slučaju požara većeg obima. Predstavnik Uprave za šume je saopštio da su preduzeli niz preventivnih aktivnosti u odnosu na prošlu godinu koji se ogledaju u:

- izradi planske dokumentacije i karata ugroženosti;
- obezbjeđivanju budžetskih sredstava za angažovanje 80 osmatrača u periodu pojačane požarne opasnosti, dok je stalno angažovano 190 lugaara koji bi pored svog redovnog radnog angažovanja po potrebi bili uključeni u početno gašenje šumskih požara, kao i
- intenziviranju saradnje sa drugim institucijama i organizacijama na izradi infografika, web banera i brošura s ciljem podizanja svijesti o zaštiti šuma i destruktivnoj snazi požara, kao i jačanja građanskog aktivizma.

Na sastanku sa predstavnicima Uprave policije i Vojske Crne Gore dogovorene su aktivnosti koje se ogledaju prije svega u pojačanoj aktivnosti pripadnika Uprave policije u smislu pojačanog patroliranja na prostorima sa povećanim požarnim rizikom i veće angažovanje u cilju pronalaska ili eventualnog procesuiranja lica koja izazivaju požare, dok su sa predstavnicima Vojske Crne Gore definisane procedure angažovanja njihovih ljudskih i materijalnih resursa. Konstatovano je da Vojska Crne Gore ima 200 pripadnika koji se po potrebi mogu uključiti u gašenje požara od kojih je 50 operativno u svakom trenutku, ali da im nedostaje lična zaštitna oprema za ove aktivnosti. Istaknuto je da je Vojska Crne Gore, shodno svojim redovnim planovima, ušla u uređenje protivpožarnih puteva i izgradnju protivpožarnih pojaseva oko svojih objekata. Takođe, Vojska Crne Gore na raspolaganju ima 3 helikoptera tipa BELL 412 EPI, opremljena za gašenje požara iz vazduha, koja se mogu koristiti za gašenje požara iz vazduha.

Ministarstvo unutrašnjih poslova je dana 17. 06. 2020. godine, organizovalo sastanak sa komandirima opštinskih službi zaštite i spašavanja i drugim predstavnicima lokalnih samouprava i državnih institucija koje su uključene u odgovor na požare većeg obima. Na sastanku su sve

službe predstavile raspoloživa sredstva i potencirali mjere koje će sprovesti u cilju što bolje pripremljenosti za požarnu sezonu. Konstatovano je da su postojeći materijalno-tehnički resursi spremni za odgovor na požare, ali su evidentirani i nedostaci, prije svega, u ličnoj i kolektivnoj opremi, kao i u malom broju izvršilaca u pojedinim službama zaštite i spašavanja.

Napominjemo da je u ovoj godini, i pored poteškoća u sprovođenju procedura, završen tender za nabavku djelova za protivpožarne avione, kao i servis za iste.

Važno je istaći da su pripremajući se za požarnu sezonu, sve opštine sa povećanim požarnim rizikom imale obavezu održavanja sastanaka opštinskih timova za zaštitu i spašavanje radi preciznog definisanja svih obaveza subjekata sistema zaštite i spašavanja na lokalnom nivou, kao i procedura njihovog angažovanja.

Dakle, pripremajući se za ovu požarnu sezonu, preduzeto je niz preventivnih mjera i radnji, koje bi trebalo da rezultiraju boljim i kvalitetnijim odgovorom svih subjekata u sistemu kada je u pitanju zaštita i spašavanje od požara.

3. RESURSI SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Kada su u pitanju materijalno-tehnički i ljudski resursi za ovu sezonu, oni su nešto bolji nego prethodne godine. Za gašenje požara iz vazduha biće raspoloživa 3 aviona tipa Air Tractor i 6 pilota, što je dobar potencijal jer se radi o vrlo teškim poslovima koji traže veliku koncentraciju i fizički napor.

U odnosu na prošlu godinu broj vatrogasaca-spasilaca se nije značajno mijenjao. Njihov broj je 596 koji su u stalnom radnom odnosu uz 68 zaposlenih u administraciji, dok se 70 vatrogasaca-spasilaca angažuje kroz Ugovore o djelu kada se zbog povećanog obima posla ukaže potreba.

Broj vatrogasno-spasilačkih vozila je 180 od kojih su 45 komandna i u punom su operativnom djelovanju. Ono što treba istaći kao pozitivan primjer jeste činjenica da u Crnoj Gori egzistira 6 dobrovoljnih vatrogasnih društava sa ukupno 165 dobrovoljnih vatrogasaca i koji raspolažu sa 16 vatrogasno-spasilačkih vozila. Direktor za vanredna situacije kroz svoje aktivnosti permanentno podstiče trend formiranja novih dobrovoljnih vatrogasnih društava kroz različite vidove pomoći kao npr. obuke, doniranje opreme, uključivanje u terenske vježbe njihovih pripadnika i sl.

Što se tiče opremljenosti opštinskih službi zaštite i spašavanja, u smislu opreme za gašenje požara i odijela, ona je različita od službe do službe. Službe u centralnom dijelu i na primorju su značajno opremljenije nego službe na sjeveru.

Sistem radio veza koji se koristi u sistemu zaštite i spašavanja nije riješen na adekvatan način, jer jedan broj službi za zaštitu i spašavanje još uvijek koristi analogni sistem radio veza. Naime, radio veze koje se upotrebljavaju u pojedinim operativnim jedinicama, koje su dio sistema zaštite i spašavanja ne zadovoljavaju kriterijume za funkcionisanje sistema. U prethodnoj godini sjever države je pokriven TETRA signalom, te se kao jedan od prioriteta u narednom periodu nameće opremanje svih službi za zaštitu i spašavanje TETRA sistemom. Ministarstvo unutrašnjih poslova je formiralo Radnu grupu čiji je zadatak izrada Plana jedinstvenog sistema radio-komunikacije TETRA sistema, što je preduslov za uvezivanje svih službi u jedinstveni sistem radio-komunikacije.

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA I PREDLOG MJERA

Požarnu sezonu 2020. dočekujemo spremno jer se odgovorno pristupilo sprovođenju preventivnih aktivnosti, kao i pripremi svih raspoloživih materijalno-tehničkih sredstava i opreme koja su dovedena u funkcionalno stanje. Takođe, svi subjekti u sistemu zaštite i spašavanja su bez obzira na probleme sa virusom COVID 19, koji su izazvali određene probleme u organizovanju zajedničkih sastanaka, iskazali visok stepen odgovornosti i spremnosti da daju doprinos u pripremi požarne sezone.

Kroz različite vidove komunikacije sa lokalnim samoupravama sugerisano im je na odgovornost i obaveze koje imaju u prevenciji i operativnim aktivnostima u procesu gašenja požara na svojoj teritoriji. Posebno je apostrofirana uloga opštinskih timova za zaštitu i spašavanje i organizovanje aktivnosti u zaštiti od požara na teritoriji njihovih opština.

Uprava za šume i Nacionalni parkovi još uvijek ne raspolažu dovoljnom količinom materijalno-tehničkih i ljudskih resursa za djelovanje na gašenju požara u početnoj fazi. Neophodno je da u narednom periodu ojačaju svoje kapacitete kako bi ispunili zakonske obaveze i kako bi učinak na terenu bio mnogo kvalitetniji.

Ostali subjekti sistema pripremali su se i sprovodili preventivne aktivnosti u skladu sa svojim obavezama i kapacitetima za odgovor na požare.

Svim aktivnostima za pripremu požarne sezone koordinirao je Direktorat za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova, pri čemu treba istaći da postoje izvještaji svih subjekata u sistemu i da oni služe kao polazna osnova za dalje praćenje unapređenja rada svih državnih organa, organa državne uprave i lokalne samouprave.

Na kraju, treba podsjetiti da ukoliko požari dostignu razmjeru da država ne može adekvatno odgovoriti na njih, postoji mogućnost angažovanja međunarodne pomoći kroz bilateralnu saradnju, kao i putem Mehanizma sa civilnu zaštitu Unije i NATO.

Imajući u vidu iskustvo iz prethodnih godina, planirano je da ukoliko dođe do eskalacije požara većih razmjera Operativni štab za zaštitu i spašavanje bude u stalnom zasijedanju i angažuje jedan broj vozila i vatrogasaca-spasilaca iz opština koje u tom trenutku imaju manji požarni rizik, a koji bi bili stacionirani u službama zaštite i spašavanja u ugroženim opštinama koje imaju smještajne kapacitete za vatrogasce-spasioce i njihova vozila. Na ovaj način bismo podigli nivo efikasnosti i brzine reagovanja, a istovremeno ukoliko bi požari potrajali, omogućili zamjenjivost vatrogasaca-spasilaca na terenu. Naime, fizička iscrpljenost vatrogasaca-spasilaca zbog prekomjernog angažovanja tokom gašenja požara, prepoznata je od strane svih komandira kao glavni uzrok smanjenja efikasnosti intervencija službi zaštite i spašavanja, što treba mijenjati.

Neophodno je pronaći održiv model za rješenje problema koji su prethodnih godina pratili angažovanje pripadnika službi zaštite i spašavanja iz sjevernih opština, a koji su se odnosili na isplatu dnevnica, prekovremenih časova rada, ishranu, smještaj, točenje goriva i drugo.